

Rede uitgesproken bij het uitreiken van de Ab Harrewijnprijs 2024 door Ralf Embrechts  
op 11 mei 2024 in de Pauluskerk in Rotterdam

## Van Tegenbewegers naar Vooruitdoeners

Aan het begin van deze rede wil ik even stil zijn.

- Stil zijn omdat deze prijs uitgereikt wordt ter nagedachtenis aan **Ab Harrewijn**, al voor de 22ste keer.
- Stil zijn omdat het nog steeds hard nodig is om initiatieven die in zijn gedachte-erfgoed passen een pluim te geven, even op te tillen, even in het zaterdagmiddagzonnetje te zetten.
- Stil zijn omdat deze plek zo bijzonder, zo iconisch en zo symbolisch is; een veilige en warme plek voor mensen die om wat voor reden even of langere tijd geen andere plek hebben.
- Stil zijn omdat juist het aantal dak- en thuislozen in ons land alleen maar stijgt; hoe kan het vraag je je af! En daar zijn inmiddels heel veel jongeren bij, waar relatief weinig aan de hand mee is, maar door een paar probleempjes struikelen en dan op straat terecht komen.
- Stil zijn omdat er nu mensen onderhandelen over een kabinet dat uitvoering gaat geven aan een inhumane beleid van het uitsluiten van mensen, van het wegzetten van mensen, van het wegduwen van mensen.
- Stil zijn omdat onze wereld - die zo rijk en welvarend lijkt - op dit moment flink in brand staat. Het lijkt ver weg maar we merken het ook hier; de energieprijzen stegen flink en veel erger door wat er in Oekraïne gebeurt, het conflict in Gaza heeft heftige invloed op hoe we hier in ons land samenleven.
- Stil zijn omdat we het nog steeds niet goed voor elkaar krijgen om mensen die slachtoffer zijn van het Toeslagenschandaal op een goede menswaardige manier te helpen;
- Stil zijn in de wetenschap dat instituties zo'n bikkelaar beleid blijven voeren en een nieuw schandaal in die orde van grootte, morgen weer kan gebeuren.
- Stil zijn is soms harder nodig dan ooit.

Ik vraag u om even met mij stil te zijn, op deze plek, geen 2 minuten zoals de afgelopen dagen, maar stil om even na te denken. Te denken aan iemand, iemand die u onlangs nog ter zijde stond, iemand die aardig was, die de deur voor u openhield, u van harte welkom begroette.

---- Stil ----

Laat ik me toch even voorstellen, mijn naam is Ralf Embrechts, ik werk in de haarvaten van de Tilburgse wijken. Tilburgse wijken met bewoners die soms juist extra aandacht nodig hebben of juist een steuntje in de rug goed kunnen gebruiken. Zeker omdat onze bewoners soms vermalen worden door beleid verzonnen door systemen.

Ik probeer een flinke 'deuk te schoppen' in de systeemwereld en die blijvend liever, socialer en eerlijker te maken. Dat doe ik telkens redenerend vanuit de **leefwereld** van mensen, Dat lukt met vallen en opstaan. Dat is mijn baan bij MOM Tilburg, een samenwerkingsverband van 14 maatschappelijke Tilburgse organisatie. Ik mag een luis in de pels zijn, die present is in de buurt dicht bij de mensen die me nodig hebben. Dat doe ik niet alleen maar met een hele reeks presente kanjers van die 14 organisaties.

Ik heb ook nog een zeer betekenisvolle hobby die aardig uit de hand loopt, dat is de **Quiet**-beweging met als bekendste uithangbord de fameuze armoedeglossy de Quiet500, en met inmiddels in 14 steden zogenaamde Quiet Communities.

Nu snapt u misschien waarom ik iets heb met het woord - stil - Quiet, maar tegelijkertijd maak ik ook graag veel lawaai. De stilte hebben we gehad, het lawaai gaat nu beginnen.

Nog even mijn link met Ab Harrewijn; ik ken Ab alleen maar uit de verhalen, de verhalen bij ons thuis in Limburg aan de keukentafel. Mijn vader **Wim** Embrechts heeft vanuit de PPR en Vredeweging bijgedragen aan de vorming van GroenLinks vanuit het katholieke zuiden. Hij was net zoals Ab bezig met een nieuw richting geven aan de samenleving op het snijvlak van de gemeenschap, van religie en van politiek. Dat was bij ons aan die keukentafel altijd reden tot debat, met vier eigenwijze kinderen. Mijn vader heeft tot aan zijn dood 4 jaar geleden gestreden voor de GroenLinkse idealen en die altijd verbonden gehouden met zijn geloof, zijn geloof in een betere wereld. Dus vast en zeker zitten Ab en mij vader ergens samen te filosoferen hoe wij het hier doen op aard. En of dat nou zo positief is?

Ik heb u lawaai beloofd.

We maken er eigenlijk een potje van met zijn allen. We zijn het vier na rijkste te land ter wereld en toch kunnen we de mensen in ons land geen fatsoenlijke **bestaanszekerheid** bieden. Natuurlijk is het nu een jeukwoord, maar als je iemands zijn bestaan zekert - als je dat woord echt serieus meent - dan moet je dat ook doen. En als dan ook nog een commissie – door minister Schouten zelf ingesteld – zegt dat een zeker bestaan pas begint als je de uitkeringen 200 tot 500 euro verhoogt. Tja en als je daar in het vervolg helemaal niets maar dan ook niets van aantrekt, tja dan voeg je weer 200 bladzijden onderzoek toe aan de kilometers onzinnig papier.

Oh omdat dat sociaal minimum al jaren een **a-sociaal minimum** is, hebben gemeenten een hele circus opgetuigd van regelingen waarbij een gewoon weldenkend mens door de bomen het bos niet meer ziet. Ik noem dat de **bijstandsbingo**, soms wel 24 verschillende regelingen moeten mensen aanvragen om hun hoofd boven water te houden, terwijl de meeste mensen geen regeling willen maar hulp.

Toch nog even over dat jeukwoord bestaanszekerheid; dat is natuurlijk niet alleen een bestaan uit geld, dat is natuurlijk ook toegang tot gezondheidzorg, tot onderwijs, tot werk of zinvolle dagbesteding, kortom laten we zorgen dat al deze terreinen jeuk krijgen van het woord bestaanszekerheid.

Ons systeem is rot, snot rot. Gebaseerd op wantrouwen lopen mensen iedere dag vast in de gevolgen van verzonnen beleid dat net niet helpt. We helpen mensen net niet goed genoeg we laten mensen als een theezakje bungelen; **bungelbeleid**. Voor 1 miljoen mensen die het moeilijk hebben en moeilijk houden. Met wat cosmetische reparaties heeft dit demissionaire kabinet de aantallen wat aangepast, maar dat is maar hoe je kijkt. Nog steeds 1 miljoen, met 200.000 mensen die werkend arm zijn. En dat is nog maar de formele telling.

Trouwens laten we ook de hand in eigen boezem steken, veel organisaties in armoede land floreren bij de zieligheid van armoede, “ach germ, ach germ”. Hou daar eens mee op. Mensen in armoede zijn **krachtige** personen, die kunnen iets dat ik niet kan, overleven van 70 of minder euro per week. Daarom zijn we als Quiet een krachtig merk, daar wil je bij horen. Dat straalt iets uit, hou op met die zieligheidheidsindustrie.

Terug naar al die beleidsdiarree. Als ik de beleidstukken lees, dan vraag ik me wel eens af welke **mensbeeld** ligt daaraan ten grondslag. Wat denken mensen met pakweg zes of zeven vinkjes over mensen met een flink aantal vinkjes minder. Wat denken beleidsmakers over mensen in de knel?

Als je het zieligheids-principe blijft uitventen, dan kan het beleid ook alleen maar pleisters verzinnen, vaak hele dure pleisters.

Als je het uitknijp-principe blijft uitventen, als je mensen maar genoeg knijpt en opjut, dan gaan ze vanzelf lopen, dan krijg je zinloze trajecten.

Of Als je onderzoeks-principe blijft uitventen - dat je pas iets kunt veranderen als er grondig onderzoek naar gedaan is - dan krijg je weer een hele sloot stervens dure onderzoeksbureaus die ervaringsdeskundigen weer uitmelken om tot vuistdikke rapporten te komen. Alsof er naar het huidige beleid goed onderzoek is gedaan?

Ooit mocht ik een van mijn mooiste innovaties doen, het **Tilburgs Vertrouwenexperiment**, twee jaar lang benaderde de sociale dienst de mensen vanuit vertrouwen. 800 gezinnen vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Pakweg 10% van alle mensen met een uitkering in Tilburg. Gewoon begin een met de vraag: "Hoe gaat het met u, red u het een beetje, kan ik iets voor je doen? "

En om alle criticasters de mond te snoeren hebben we dat experiment nog helemaal laten nakijken en evalueren door onze universiteit en wat was de conclusie:

- Vertrouwen **loont**;
- Mensen hebben sneller werk, weliswaar parttime werk, daar schiet je in de bijstand nog niet meteen iets mee op, maar toch mensen worden actief;
- Mensen zijn gezonder en gelukkiger, mensen zijn een lievere papa of mama en dat straalt af op een heel gezin;
- En misschien wel de twee belangrijkste conclusie:
  1. "Streng zijn is niet beter". Ik zeg het nog eens: "Streng zijn is niet beter".
  2. Als je de stress van het overleven wegneemt, dan komt er veel dat fout gaat in een gezin, bijna als vanzelf weer goed.

Klinkt zo logisch.

Dus als we nou onze samenleving eens een keer echt opnieuw mogen inrichten, hoe mooi is het dan vanuit vertrouwen te doen. Samen met mijn maatje, oud-wethouder en inmiddels Tweede Kamerlid, Esmah Lahlah heb ik in elk geval de **beweging van vertrouwen** opgezet, waarin we mensen en initiatieven vanuit vertrouwen aan elkaar verbinden.

We vroegen onszelf zonet af welk mensbeeld zou dan ten grondslag moeten liggen aan beleid vanuit vertrouwen? Alleen als we volgens mij dat wantrouwend mensbeeld **fundamenteel** veranderen, dan pas echt dan pas kunnen we een samenleving bouwen vanuit vertrouwen. Als dat niet verandert, dan zijn het de spreekwoordelijke druppels op de gloeide plaat van wantrouwen.

Natuurlijk hoop ik dat er ook weer iets van vertrouwen **doorklinkt** in de plannen van het nieuwe kabinet, of ik het er nu eens ben of niet. Ze hebben het wel veel over, over het herstellen van vertrouwen. Tegelijkertijd geef ik ook een por aan de partijen aan de linkerkant, om een beetje uit de jammerstand te komen en om met een beter plan te komen, een plan waar mensen wel weer in geloven. Waar mensen in houvast hebben in deze woelige tijd. Kom op vertel gewoon een beter verhaal!

Nu het bruggetje naar waar het draait om vandaag.

Als we het dan over **houvast** hebben dan is er gelukkig een **tegenbeweging** van talloze initiatieven in buurten, in wijken, in steden, waarvan we er nu vijf zo smakelijk voorgeschoteld krijgen. Deze vijf staan symbool voor die tegenbeweging, tegen het systeem in, of .... of beter het is eigenlijk een **voortuitbeweging**, voortuit, dat laat zien dat het anders kan, dat het anders moet, dat we het anders doen. Dat is misschien wel de grootste gemene deler van alle winnaars en genomineerden van de Ab Harrewijnprijs in de afgelopen jaren, voortuit denken voortuit bewegen, en vooral voortuit doen.

Deze **voortuitdoeners** wachten niet op het moment dat de regeltjes “ja” hebben gezegd, dat de beschikking in de bus valt, dat de subsidieverordening goedgekeurd is.

Deze **voortuitdoeners** springen niet door door de overheid opgestelde hoepeltjes met namen als ‘impactgericht subsidiëren’.

Deze **voortuitdoeners** pakken aan, steken een hand uit, en nog één en nog één als één niet genoeg is.

Deze **voortuitdoeners** zijn rebels! Gewoon omdat het moet.

Daarom feliciteer ik alvast **iedereen**, iedereen met het feit dat ie een **voortuitdoener** is en dat ie dat vooral moet blijven doen. Niet te veel omkijken, niet te veel somberen zoals ik in het eerste deel van mijn verhaal gedaan heb, dat kost energie, energie die je net zo goed kunt stoppen in het samen voortuitgaan.

Tot slot, u merkte het vast, stil zijn is voor mij niet zo makkelijk, ik zal met jullie **lawaai** blijven maken. Laat dit een verhaal zijn tegen haat, voor hoop, met lef en liefde.

Ik eindig met een gedicht van **René Oskam**

## **DOOR**

**Ga door**

**Ook al zit het even tegen**

**Ga door**

**Ook al stroomt het van de regen**

**Ga door**

**Met tranen in je ogen en zweetdruppels op je hoofd**

**Ga door**

**Als er geen mens meer in gelooft**

**Ga door**

**Als alle kansen zijn verspeeld**

**Ga door**

**Als zelfs de tijd geen wonden heelt**

**Ga door**

**Er is niets dat jou weerhoudt**

**Ga door**

**Omdat jij op jezelf vertrouwt**

Dank voor jullie aandacht.

Ralf Embrechts

Diessen/Rotterdam, 11 mei 2024

06-20546364 [ralfembrechts@momtilburg.nl](mailto:ralfembrechts@momtilburg.nl) of [ralf@quiet.nl](mailto:ralf@quiet.nl)